

Místo nálezu ostřice chudokvěté. Rašeliniště Paterák je jednou z pěti částí NPR Kladské rašeliny, má rozlohu 93 hektarů a je tvořeno především blatkovými bory.

Ostřice chudokvětá – nově nalezený ohrožený druh pro Slavkovský les

Přemysl Tájek, AOPK ČR, Regionální pracoviště Správa CHKO Slavkovský les

Podobně jako může třeba nález římské mince zcela změnit pohled archeologů na historii osídlení určitého regionu, tak i botanikům se občas podaří objev, který zásadně změní jejich nahlížení na historii a vývoj krajiny.

Ostřice chudokvětá (*Carex pauciflora*) je v České republice vzácným druhem, v Červeném seznamu je řazena mezi ohrožené druhy (Grulich 2012). Roste na vrchovištních rašeliništích, obvykle na otevřených nelesních místech, vzácněji i na světlínách uvnitř rašelinných porostů kleče, borovice lesní, blatky nebo smrku. Upřednostňuje stanoviště velmi chudá na živiny, na hlubších vrstvách rašeliny

se silně kyselou půdní reakcí. Celkový areál druhu zahrnuje pravděpodobně celou arktickou část severní polokoule. V České republice roste na místech s podobnými „severskými podmínkami“ – především v pohraničních pohorích, na Šumavě, v Krušných horách, Jizerských horách, méně v Krkonoších a Hrubém Jeseníku, jednotlivá naleziště jsou známa v Orlických horách, na Králickém Sněžníku, v Novohradských horách a ve Žďárských vrších, v karpatské části státu chybí. Výjimečné lokality nižších poloh se v minulosti vyskytovaly na rašeliništích na Třeboňsku (Řepka 2007, web1).

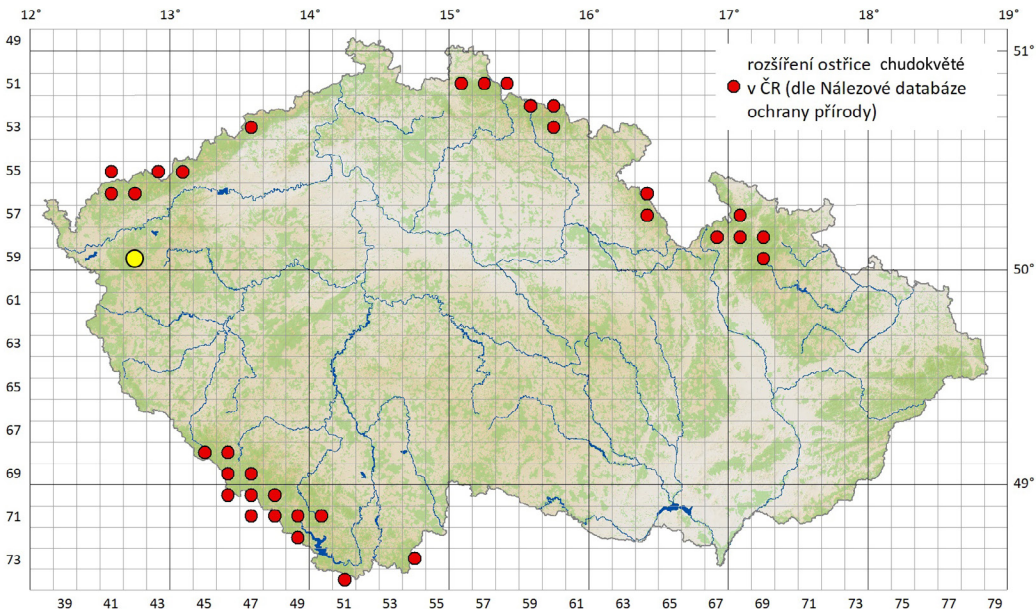
Ostřice chudokvětá na Pateráku. Obě fotografie Přemysl Tájek.

Ze Slavkovského lesa nebyl výskyt ostřice chudokvětě doposud znám. Význačný český botanik Karel Domin dokonce vysloveně zmiňuje, že tento druh ve Slavkovském lese chybí (Domin 1924). V souvislosti s absencí dalších významných horských druhů pak ve své práci vyslovil hypotézu, že poledové změny klimatu původně bohatou horskou květenu Slavkovského lesa významně ochudily. Když pak nastaly klimatické poměry podobné dnešním, přítomnost okolních nízko položených krajiných celků (Chebská a Sokolovská pánev, Tachovská brázda) znemožnily řadě horských druhů rostlin opětovné osídlení Slavkovského lesa z oblasti Krušných hor a Smrčin. Jaký byl po skončení poslední doby ledové vývoj vegetace ve Slavkovském lese, je složitým tématem, o němž si podrobnější představu budeme ještě dlouho postupně utvářet skládáním drobných střípků rozsáhlé mozaiky. Jisté však je, že klimatické a stanovištní podmínky Slavkovského lesa během uplynulých tisíciletí umožnily přežít jednoho z dalších

významných květenných elementů, o němž jsme doposud neměli potuchy.

Že ostřice chudokvětá ve Slavkovském lese dlouhodobě botanikům unikala, není divu. Roste na ploše o velikosti pouhého 0,5 m², v blatkovém boru rozsáhlého rašeliniště Paterák, které je součástí národní přírodní rezervace Kladské rašeliny. Území není veřejnosti přístupné, ponechané samovolnému vývoji, a tak ani botanik či ochránář nemá příliš pracovních důvodů sem zavítat. Koncem července 2021 mě sem zavedla až povinnost monitoringu další velmi vzácné ostřice, ostřice šlahounovitě (*Carex chardorhiza*; o jejím nálezu jsem psal do Arniky 1/2017). Kromě založení trvalé plochy za účelem sledování změn ve vegetaci s ostřicí šlahounovitou jsem pečlivě procházel i širší okolí jejího známého výskytu, abych mohl do mapy co nejpřesněji zakreslit plochu, na níž roste. Za hranicí jejího rozšíření, ovšem s nosem stále ještě dostatečně blízko k zemi, jsem pak zrakem zavadil o nezaměnitelného „ježka“ – klas na konci

Rozšíření ostřice chudokvětě v ČR. Zobrazeny jsou pouze recentní lokality, tj. nálezy zaznamenané od roku 2000.

lodyhy ostřice chudokvětě, složený z několika mošniček odstávajících do všech stran. Po podrobném ohledání stanoviště jsem napočítal celkem několik desítek plodících lodyh této drobné rostliny, vyrůstajících spolu s klikvou bahenní a borůvkou z vrcholků bultů suchopýru pochvatého a ostřice černé.

Ostřice chudokvětá je jednou z našich nejmenších ostřic, dosahuje výšky od 5 do 20 cm. Na lodyhách mívá vždy jen jeden koncový klásek – a patří tedy mezi tzv. stejnoklasé ostřice (těch v ČR roste jen 6 druhů a všechny z nich jsou vzácné). Klásek bývá nejvýše 1 cm dlouhý, nahoře s 1–3, dole s 2–5 samičími květy. Mošničky (plody) jsou dlouhé do 7 mm, slámově žluté se zašpicatělým zobánkem, v klásku typicky odstálé nebo šikmo dolů skloněné.

Nejen malá velikost nalezené populace, ale i celková „titěrnost“ ostřice chudokvětě má jistě na svědomí, že zde druh doposud unikal pozornosti přírodovědců. O to více ale nález potěšil. Od letošního léta už pro mě Slavkovský les zase vypadá trochu jinak... ■

Literatura:

- Domin K. (1924): Císařský les, studie geobotanická. – Arch. Přírod. Výzk. Čech, XVII/3: 1–91.
 Grulich V. (2012): Red List of vascular plants of the Czech Republic: 3rd edition. – Preslia 84: 631–645.
 Řepka R. (2007): Mokřadní ostřice České republiky. – ČSOP Hořepník, Prostějov, 72 pp.
 Tájek P. (2017): Ostřice šlahounovitá – nově nalezený kriticky ohrožený druh pro Slavkovský les. – Arnika 1/2017: 52–53. web1: <https://botany.cz/cs/carex-pauciflora/>

KRÁTKÉ ZPRÁVY

■ V roce 2021 Agentura ochrany přírody a krajiny pokračovala ve svém úsilí navracet do jednotvárné zemědělské krajiny drobné prvky, s cílem podpořit vzácné i běžnější druhy organismů. Na Otročinku se podařilo rozšířit dřívější liniové výsadby a meze o další půl kilometru. S tvorbou mezí se započalo také v katastru Ovesných Kladrub a Vlkovic. Dohromady tak vznikl základ mezí o celkové délce tři čtvrtě kilometru.